

הטריסטזה – תמונת מצב – מידע לפרדסן

משה בריוסף, מרכז וולקני, בית דגן, אהרון (אלדו) זהר, המועצה לשיווק פרי הדר, ת"א
יגאל ניצן, מנחם גולדין, הדרים – שירותים אגרוטכניים, רחובות

פרויקט הטריסטזה

במטרה לקבוע מה הפעולה היעילה ביותר למלחמה בוירוס, הוחלט ע"י מינהלת הטריסטזה – בה מיוצגים כל הגורמים בענף ההדרים – להקים "פרויקט טריסטזה" רחב-היקף, שיופעל ע"י המועצה לשיווק פרי-הדר, בהדרכה מקצועית של וירולוג ממינהל המחקר החקלאי. הפרויקט החל לפעול ברחובות בספטמבר 1986 ומטרותיו היו:

- א. מיפוי מדוייק של תפוצת המחלה בכל איזורי הארץ.
- ב. קביעת שיעור הנגיעות בכל איזור.

הפרויקט בוצע בשלושה שלבים:

- שלב 1. ביצוע סקרים ע"י דגימה מדגמית של כ-11% מהעצים – לקבלת מיפוי של החלקות הנגועות בשני איזורים: השרון הצפוני ודרום השפלה.
- תוצאות הסקרים הצביעו על נגיעות ברמות שונות וחייבו מעבר לשלב 2.
- שלב 2. ביצוע סקר בכל הדרי מדינת ישראל כדי לבחון אם המצב בשני האיזורים שנבדקו בשלב 1 הינו אופייני לכל שאר חלקי הארץ.

בסיום שלב זה התקבלה תמונה מדוייקת עד רמת החלקה הבודדת.

- שלב 3. ניתוח תוצאות הסקר ועריכת מיפקדים על פי קריטריונים בהם נבדקו כל העצים בחלקה נגועה, על מנת לאתר את העצים הנגועים ולעקרם.

המיפקדים בוצעו רק בגושי פרדסים שגודלם 1000 דונם, בהם היקף החלקות הנגועות היה נמוך מ-10%.
שלב זה הסתיים בדצמבר 1987.

מבוא

הטריסטזה הינה אחת ממחלות ההדרים הקשות ביותר. המחלה נגרמת ע"י נגיף שמופץ באופן טבעי באמצעות כנימות עלה הנפוצות בפרדס. המחלה פוגעת בעיקר בעצים המורכבים על כנות החושש, הלימטה המתוקה והמקורפילה. כ-90% מעצי ההדרים בישראל רגישים למחלה.

מקרים בודדים של התפשטות טבעית של המחלה בארץ התגלו כבר בשנת 1970. מאז בוצעו פעולות הכחדה במטרה לעצור את התפשטות המחלה. בשנת 1985 הסתבר כי על אף פעולות אלה המשיכה המחלה להתפשט. הערכות סטטיסטיות קבעו כי מספר העצים הנגועים גבוה מזה שאותר בפועל בסקרים שבוצעו אז על ידי משרד החקלאות.

בשלב זה התעוררה השאלה האם ניתן עדיין לבלום את התפשטות המחלה בארץ. הדעות העיקריות של המומחים היו:

- א. לחיות עם המחלה: היות והטריסטזה מתפשטת ואין ודאות שאפשר לבלום אותה, עלינו ללמוד לחיות איתה. כלומר, עץ שנפגע בנגיף מגזע לא אלים אפשר להציח לו להתפתח ולהניב. כאשר עץ כזה מתנוון יש לעקרו ולנטוע במקומו כנה + רוכב עמידים למחלה.

- ב. להמשיך בעקירה: מאחר ושיעור העצים הנגועים הינו נמוך, כדאי עדיין להשקיע משאבים באיתורם ובעקירתם, גם אם חלק מהם מניבים ורווחיים.

- ג. מגמת ביניים: באיזורים בהם שיעור הנגיעות גבוה ואין סיכוי לבלום את התפשטות המחלה באמצעות עקירה, יש להתמיד באיתור העצים הנגועים ובהשמדתם.

תוצאות הסקרים והמיפקדים

1. קיימת נגיעות בכל שפלת החוף ואילו באיזור הפריפריה (גליל מערבי, גליל עליון, עמק הירדן, עמק יזרעאל, גלבוע, עמק בית שאן, הבקעה, חוף הכרמל והנגב הצפוני) נמצאו עצים נגועים בודדים בלבד.

2. הנגיעות באיזור המרכז אינה אחידה. באיזורים מסויימים, הכוללים שטחים רצופים של אלפי דונמים, הנגיעות גבוהה. באיזורים אחרים הנגיעות נמוכה - 1% ופחות. באיזורים בהם נמצאה נגיעות בפחות מ-10% מחלקותיהם, בוצעו מיפקדים בכ-70% מהשטח הנגוע והעצים הנגועים סומנו לעקירה.

3. נמצא שוני גדול ברמות האלימות של וירוס הטריסטזה, כאשר בשלושה מוקדים אובחנו גזעים אלימים במיוחד: א' - איזור חדרה, ב' - איזור כפר יונה, ג' - איזור מורשה.

באיזורים אחרים, עד שלב זה, לא הראו העצים הנגועים סימנים של ניוון מהיר, אולם מתרבים הסימנים לניוון הדרגתי גם בחלקות אלה. השילוב של קצב התפוצה המוגבר של המחלה, המואץ ע"י גיזומי שדירה ונוכחות גזעים אלימים במוקדים מסויימים, מהווה איום תמידי על חוב שטחי ההדרים בישראל. יתרה מכך, בדיקות המעבדה הראו שחלק מגזעי הטריסטזה הם בעלי אופי אלים במיוחד ועלולים לפגוע בשלב מסוים גם בזני האשכוליות המורכבות על כנות עמידות.

הדרכים האפשריות לטיפול במחלה

תוצאות הסקר והמיפקדים הוכיחו כי המחלה נפוצה בצורה שונה באיזורים שונים ולכן יש להתאים לכל איזור את דרך הטיפול המתאימה לו:

א. איזורי הפריפריה - בהם לא נמצאה נגיעות או שהנגיעות בהם עדיין נמוכה מאד:

1. המשך הטיפול בכל פרדסי הפריפריה, במגמה לשמור על ניקיונם מן המחלה זמן ארוך ככל האפשר.

2. הפסקת כל טיפול בכל איזורי הפריפריה.

ב. איזורים שאינם פריפריה (איזור החוף ושפלת החוף):

1. הפסקת כל פעולות הניקוי והשמירה בפני התפשטות המחלה באיזורים אלה.

2. המשך דיכוי המחלה באיזורי הפרדסים העומדים בקריטריונים הכלכליים, שנקבעו ע"י מינהלת הטריסטזה, וחיפוש פתרון מעשי לבידוד האיזורים הנגועים בגזעי וירוס אלימים.

3. המשך פעולות דיכוי, לפי קריטריונים כלכליים כנ"ל, תוך קביעת סף מינימום של אחוז נגיעות, או מדד אחר של נגיעות, שייקבע ע"י המינהלת בהתארגנות איזורית.

החלטות מינהלת הטריסטזה על מדיניות ההמשך למלחמה בטריסטזה

החלטות מינהלת הטריסטזה, מינואר 1988, קובעות כי תימשכנה הפעולות לדיכוי מחלת הטריסטזה. לצורך זה חולקו איזורי גידול ההדרים לשלוש קטגוריות:

1. פריפריה א': גליל מערבי, גליל עליון, עמק זבולון, עמק יזרעאל, גלבוע, עמק בית-שאן, עמק הירדן, הבקעה, חוף הכרמל ונגב צפוני.
2. פריפריה ב': הרצועה המזרחית של איזור השפלה, שגבולה הצפוני בקו קרית-גת וגבולה הדרומי מגיע לנגב הצפוני. מדובר באיזורי פרדסים רצופים שעמדו בקריטריונים הכלכליים שקבעה מינהלת הטריסטזה.
3. איזורים שמחוץ לפריפריה: באיזורי החוף ושפלת החוף.

ההחלטות לביצוע הן:

1. תימשך פעולת הדיכוי המסודרת באיזורי פריפריה א', שתתבסס על סקר ומיפקד, אחת לשנה, של כל הזנים הרגישים למחלה. נוסף לכך ייבדקו הזנים הצהובים (בעיקר אשכוליות) אחת ל-3 שנים, כדי לאתר גזעים חדשים של וירוס אם וכאשר יפגעו בזנים אלה (תופעה הקיימת בארצות אחרות). הדגימה בפרדסים תיעשה באמצעות צוותים של חברת "הדרים, שירותים אגרוטכניים", ובעזרת המערכות האיזוריות.

2. בפריפריה ב' תימשך פעולת הדיכוי בדומה לפריפריה א'. הדגימה בפרדסים תיעשה בעיקר באמצעות המועצות האיזוריות והועדות החקלאיות, ורק באיזורים בהם ישנה התחייבות של המגדלים לבצע עקירות בהתאם לתוצאות הבדיקה.

נמצאו עצים חשודים או נגועים, במחזור הסקר הראשון (1986-1987), לצורך השגת מידע אודות היקף התפוצה וקצב התפוצה של המחלה.

3. תיעשה עבודה אינטנסיבית להבטחת הניקיון של חומר הריבוי - משתלות ועצי אם - כדי למנוע הפצת חומר נגוע. הבדיקות של חומר הריבוי ייעשו 3 פעמים בשנה.
4. המעבדה תפעל גם כמעבדת שירות ותבצע בדיקות בתשלום (במחיר העלות) עבור פרדסי האיזורים שמחוץ לפריפריה. שירות זה יאפשר למגדלים המעוניינים להתעדכן במצב פרדסיהם, לצרכי החלפת זן, שינטוע או דילול. על ידי כך גם יתאפשר לפרדסנים המעוניינים לעכב את התפשטות המחלה, בפרדסים שרמת הנגיעות בהם נמוכה, לאבחן את העצים הנגועים ולעקורם. כמו כן ניתן יהיה לבדוק נגיעות בטריסטזה, בחלקות בהן

סיור בספרד
מתארגנת קבוצה לסיור בפרדסנות ספרד במחצית אוקטובר. פרטים אצל יעקב הרצנו, לשכת הדרכה חדרה.

מרססי אחים רז

**מרסס מפוח רב תכליתי
לריתום תלת נקודתי**

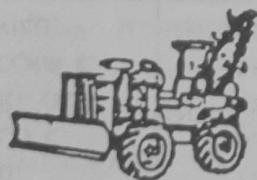
מיכל 500 ליטר נירוסטה, בוחש מכני.
מפוח 720 820 מ"מ.
הנעת המדחף ע"י תיבת תימסורת בעלת שתי מהירויות.
מצמד צנטרפוגלי במדחף למניעת שברים בהפעלה ובניתוק.
הילוך סרק מדומם את פעולת המפוח לריסוס רובים או במוט.
משאבה 80 120 ליטר לדקה, לעבודה בלחץ נמוך או גבוה.
הפעלה נוחה ממושג הטריסטור.

שירות
לחזקת
לחזקת

אחים רז

רח' ברדוד 10
אזור התעשייה הישן
ת.ד. 3025 ראשון לציון 75100

טלפון חדש: 9643252

מור יצחק
כפר בילו 76965
טל. 416482, 08-415927

עסקת חבילה לנוטע

חפירת תעלות בטרנצ'ר למערכות חשמל ותקשורת
מכירת ציוד למערכות השקייה
ביצוע והרכבת מערכות השקייה
קדוחי בורות לנטיעה.

המועצה לשיווק פרי הדר

תשלומים ע"ח פדיון פרי אפריל 1988
להלן פירוט תשלומים ע"ח פרי בחודש אפריל
כפי ששולמו לקבלנים על ידי המועצה לשיווק פרי
הדר.

נתונים בש"ח לטונה פרי

פרי מאיכות שוק מקומי	פרי ארוז מאיכות יצוא	זן
442.79	485.08	שמוטי
357.67	369.92	אפילים
	392.28	אפילים טבעי
	392.66	אשכוליות
	542.28	אשכוליות טבעי
	768.30	סן רייז *
	874.81	סן רייז ד *
	277.27	לימון תקופה ג'
477.33	588.56	טופז/טנגור
444.23	644.65	פומלו

הערה: המחירים הנ"ל כוללים הטבות תקופתיות ואינם כוללים פיצוי בגין ביטוח שער.

* להלן פירוט תשלומים עבור זנים שעבורם נערך חשבון ביניים במרס והושלמה מפרעה של 98% המחירים כוללים ביטוח שער.

ש"ח לטונה	זן
2085	סנטינה
968	סן רייז ב
570	טבורי
2694	קומקואט ב
831	טמפל
767	פומליטה

תשלומים ע"ח פדיון פרי מרס 1988
להלן פירוט תשלומים ע"ח פרי בחודש מרס,
כפי ששולמו לקבלנים על ידי המועצה לשיווק פרי
הדר. נתונים בש"ח לטונה פרי.

פרי מאיכות שוק מקומי	פרי ארוז מאיכות יצוא	זן
405.35	441.86	שמוטי
	381.33	אשכוליות רגילות
	542.34	אשכוליות טבעי
	715.66	סן רייז
	357.40	אפילים
	435.38	אפילים טבעי
	535.81	לימון
1,184.75		קלמנטינות
1,091.09		מורקוט
551.41	715.13	טמפל
941.-		פוצ'ן
847.60		קרה
477.28	574.47	טופז
	468.24	טנגור
	1,846.78	קומקואט
444.12	640.04	פומלו

הערה: המחירים הנ"ל כוללים הטבות תקופתיות ואינם כוללים פיצוי בגין ביטוח שער.

להלן פירוט תשלומים עבור זנים שעבורם נערך חשבון ביניים במרס, והושלמה המפרעה עד 98%.

מחירי פרי ארוז, כוללים ביטוח שער.

ש"ח לטונה פרי ארוז	ש"ח לטונה שוק מקומי שפון	זן
863	824	מינאולה
654	-	רד בלאש ב'
621	-	שמוטי טבעי
1020	-	סן רייז ב'
767	489	סוויטי
589	484	טבורי